

Przedmiotowy system oceniania z biologii dla klasy I gimnazjum

Uczeń na ocenę:			
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
Dział I – Powitanie biologii			
<ul style="list-style-type: none"> •wymienia nazwy dziedzin biologii, •podaje zakres badań pięciu dziedzin biologii. • określa podstawowe zasady prowadzenia doświadczeń, • wskazuje kolejne etapy doświadczenia potwierdzającego np., że światło jest roślinom niezbędne do życia. • nazywa obiekty, które mogą być przedmiotem obserwacji, • określa kolejne czynności podczas obserwacji z użyciem lupy, mikroskopu, bin-okularu • wymienia charakterystyczne cechy dla danego gatunku. • wyjaśnia, co to jest biosfera. • rozpoznaje za pomocą kluczy i atlasów pięć organizmów roślinnych i zwierzęcych. • wyjaśnia, czym jest komórka, • podaje przykłady komórek budujących organizmy. • wymienia nazwy królestw grupujących organizmy kuli ziemskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje ważne etapy w rozwoju biologii jako nauki. • wskazuje etapy planowania doświadczeń zgodnie z zasadami metodologii biologii, • proponuje proste doświadczenie sprawdzające podaną przez siebie hipotezę. • wskazuje przyrządy umożliwiające obserwację wybranych obiektów przyrodniczych. • wyjaśnia znaczenie klasyfikacji organizmów. • podaje prawdopodobne przyczyny wymierania gatunków żyjących na Ziemi przed milionami lat. • podaje charakterystyczne cechy organizmów zaliczanych do jednego rodzaju, np. koniczyna, dąb lub pies. • rozpoznaje na rysunkach i schematach podstawowe struktury komórkowe oraz podaje ich nazwy. • podaje charakterystyczne cechy organizmów zaliczanych do poszczególnych królestw. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie najnowszych odkryć biologii i medycyny. • podaje znaczenie podstawowych pojęć związanych z tworzeniem wiedzy biologicznej. • przedstawia zasady przygotowywania preparatu mikroskopowego. • uzasadnia konieczność tworzenia nazw gatunkowych dla nowo poznanych organizmów. • wskazuje miejsca na kuli ziemskiej, gdzie występuje największa różnorodność gatunkowa, • uzasadnia znaczenie ochrony różnorodności biologicznej. • podaje zasady oznaczania organizmów za pomocą atlasów i kluczy. • podaje funkcje podstawowych struktur komórkowych. • wskazuje drogi rozwoju ewolucyjnego królestw organizmów. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zadania stojące przed biologią w XXI wieku. • omawia na samodzielnie wybranych przykładach etapy planowania i prowadzenia doświadczeń. • wskazuje możliwości barwienia preparatów mikroskopowych. • prezentuje działania Karola Linneusza i Karola Darwina. • wskazuje powody, dla których jest ważna wiedza o liczbie gatunków żyjących na Ziemi. • określa znaczenie oznaczania organizmów. • określa rolę genów występujących w komórce. • uzasadnia, że podział organizmów na królestwa jest przyjętą w danej chwili umową, która ulegała i będzie ulegać zmianom.

Dział II – Jedność i różnorodność organizmów

<ul style="list-style-type: none">• określa, czym jest odżywianie,• nazywa sposób odżywiania się wybranych przez siebie organizmów.• określa, czym jest oddychanie,• nazywa sposób oddychania wybranych przez siebie organizmów.• określa, czym jest rozmnażanie,• nazywa sposób rozmnażania . się wybranych przez siebie organizmów.• wymienia czynności życiowe organizmów,• podaje podstawową charakterystykę czynności życiowych organizmów	<ul style="list-style-type: none">• wykazuje różnice między odżywianiem się samożywym i cudzożywym.• wskazuje przykłady organizmów oddychających w różny sposób,• podaje przykłady wykorzystania energii w organizmie.• podaje przykłady rozmnażania płciowego i bezpłciowego organizmów.• charakteryzuje czynności życiowe organizmów na wybranych przykładach,• wskazuje różnice między organizmami jednokomórkowymi a tkankowymi.	<ul style="list-style-type: none">• omawia przebieg procesu fotosyntezy.• wykazuje różnice w wymianie gazowej roślin i zwierząt.• uzasadnia, że rozmnażanie płciowe daje większą możliwość zmienności organizmów niż rozmnażanie bezpłciowe.• omawia różnice dotyczące budowy i czynności życiowych organizmów jednokomórkowych i tkankowych.	<ul style="list-style-type: none">• wskazuje różnorodność odżywiania się wśród organizmów cudzożywnych.• porównuje oddychanie tlenowe i beztlenowe.• uzasadnia wpływ rozmnażania płciowego na ewolucję organizmów.• uzasadnia, że organizmy mimo różnic w przebiegu czynności życiowych są do siebie podobne.
--	---	--	---

Dział III – Od bakterii do roślin

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środowiska życia bakterii. • wskazuje choroby wywołane przez wirusy. • wymienia charakterystyczne cechy grzybów, • określa, czym jest porost. • wymienia charakterystyczne cechy grzybów, określa, czym jest porost. • podaje, korzystając z atlasów i kluczy, przykłady grzybów jadalnych, trujących i niejadalnych. • wymienia nazwy królestw, do których są zaliczane glony, • podaje znaczenie glonów w przyrodzie i życiu człowieka. • podaje przykłady roślin zarodnikowych, • określa rolę roślin zarodnikowych w przyrodzie. • wskazuje na ilustracjach i okazach naturalnych kwiatostany męskie i żeńskie roślin nagozalążkowych, • rozpoznaje pospolite rośliny nagozalążkowe za pomocą atlasów i kluczy. • wskazuje części kwiatu rośliny okrytozalążkowej, • rozpoznaje pospolite rośliny okrytozalążkowe za pomocą atlasów i kluczy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę bakterii w przyrodzie i życiu człowieka. • wymienia charakterystyczne cechy wirusów. • wskazuje możliwość wykorzystania skali porostowej do określenia stopnia skażenia środowiska. • podaje sposoby odżywiania się grzybów, • wskazuje rolę destruentów w przyrodzie. • wskazuje różnice między glonem jednokomórkowym, kolonijnym i wielokomórkowym oraz podaje odpowiednie przykłady organizmów. <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność rozmnażania płciowego roślin zarodnikowych od obecności wody w środowisku zewnętrznym. • wskazuje przystosowania kwiatów nagozalążkowych do wiatropylności i nasion do wiatrosiewności, • wskazuje na mapie świata rozmieszczenie roślin nagozalążkowych • przedstawia związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania i powiązanie budowy owocu ze sposobem rozsiewania nasion. • wyjaśnia różnice między strategiami życiowymi roślin drzewiastych i zielnych. • podaje podstawowe funkcje poszczególnych tkanek roślinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynności życiowe bakterii. • uzasadnia nieskuteczność leczenia chorób wirusowych antybiotykami. • omawia czynności życiowe grzybów. • omawia rolę grzybów w rozkładzie materii organicznej, • charakteryzuje grzyby jako pasożyty. • omawia czynności życiowe glonów. • podaje charakterystyczne cechy roślin zarodnikowych. • określa rolę kwiatostanów w powstawaniu zalążka i nasienia, • przedstawia zmiany zachodzące w kwiecie po zapłodnieniu. • opisuje budowę kwiatu i wskazuje rolę poszczególnych części w zapyleniu, • wskazuje etapy przekształcania kwiatu po zapłodnieniu, powstawania nasion i owoców. • wykazuje różnice w rozmnażaniu się roślin nago- i okrytozalążkowych oraz omawia ich konsekwencje. • wskazuje występowanie tkanek na schemacie organów 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia ważną rolę bakterii jako destruentów. • podaje charakterystykę chorób prionowych. • uzasadnia możliwości wykorzystania skali porostowej do określenia stopnia skażenia środowiska. • nazywa różne formy współżycia grzybów z innymi organizmami i podaje stosowne przykłady. • uzasadnia przynależność glonów do różnych królestw <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozmnażanie się roślin zarodnikowych, • wskazuje cechy różniące mszaki, paprocie, skrzypy i widlaki. • omawia rozmnażanie płciowe roślin nagozalążkowych w świetle uniezależnienia zapłodnienia od obecności wody w środowisku, • uzasadnia, że nasiona pomogły skolonizować nagonasiennym nowe terytoria. <ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg procesu rozmnażania się roślin okrytozalążkowych • omawia tendencje ewolucyjne świata roślin lądowych, wskazując na postępujące uniezależnienie procesu rozmnażania od obecności wody w środowisku zewnętrznym.
--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy roślin okrytozalążkowych, które pozwoliły im zdominować współczesną florę świata. • wymienia rodzaje tkanek roślinnych, • rozpoznaje na ilustracjach tkanki roślinne. • wskazuje i nazywa organy rośliny 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje podstawową funkcję poszczególnych organów roślinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek budowy tkanki z pełnioną funkcją. • uzasadnia związek anatomicznej i tkankowej budowy organu z pełnioną funkcją.
--	--	--

Dział IV – Niezwykły świat zwierząt

<ul style="list-style-type: none"> • określa środowisko życia gąbek, parzydełkowców, płazińców i nicieni, • rozpoznaje na ilustracjach organizmy zaliczane do parzydełkowców, płazińców, nicieni. • rozpoznaje na ilustracjach organizmy zaliczane do stawonogów, • podaje podstawową charakterystykę poszczególnych gromad stawonogów. • wskazuje cechy ryby przystosowujące ją do życia w wodzie, • rozpoznaje pospolite gatunki ryb wód słodkich i słonych. • rozpoznaje na rysunkach i zdjęciach pospolite płazy i gady. • wskazuje przystosowania ptaków w budowie zewnętrznej do ich trybu życia, • rozpoznaje na ilustracjach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy umożliwiające tasiemcowi pasożytnictwo. • podaje przystosowania dżdżownicy do życia w glebie, • podaje charakterystyczne cechy mięczaków. • wskazuje przystosowania w budowie stawonogów do trybu życia. • podaje przykłady ryb opiekujących się potomstwem i ryb wędrujących na tarliska. • wskazuje przystosowania żaby do życia w wodzie i na lądzie, • omawia przystosowania gadów do życia na lądzie. • podaje różnice między gniazdownikiem a zagniazdownikiem. • wskazuje miejsca występowania ssaków na kuli ziemskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane czynności życiowe parzydełkowców, płazińców i nicieni. • wykazuje zależność między budową a środowiskiem życia dżdżownicy, • omawia charakterystyczne cechy mięczaków. • wykazuje na wybranych przykładach zależność budowy owadów z ich trybem życia, • omawia różnice w rozwoju owadów na wybranych przykładach. • omawia związek budowy ryby z trybem jej życia. • wykazuje zależność płazów od środowiska wodnego na przykładzie rozmnażania się, • omawia czynności życiowe gadów. • omawia wybrane czynności życiowe ptaków. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy wspólne i różniące parzydełkowców, • podaje przykłady zwierząt o symetrii promienistej i dwubocznej, uzasadniając swój wybór. • uzasadnia pożyteczną rolę dżdżownic w przyrodzie. • charakteryzuje czynności życiowe wybranych przedstawicieli gromad stawonogów. • charakteryzuje wybrane czynności życiowe ryb. • wykazuje różnice w sposobie rozmnażania i rozwoju płazów i gadów. • wykazuje, na wybranych przykładach, różnorodność i jedność ptaków w obrębie gromady. • wykazuje, na wybranych przykładach, różnorodność i jedność ssaków w obrębie gromady. • podaje krótką charakterystykę
---	---	---	--

<p>pospolite gatunki ptaków za pomocą kluczy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przystosowania ssaków w budowie zewnętrznej do trybu życia, • wyjaśnia, co to jest stałocieplność. • wskazuje cechy łączące człowieka ze światem zwierząt, • wyróżnia swoiste cechy ludzkie. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa stanowisko człowieka w przyrodzie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wybrane czynności życiowe ssaków. • uzasadnia powstanie odmiany białej, żółtej i czarnej w obrębie gatunku człowiek rozumny. 	<p>przodków człowieka rozumnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje główne kierunki rozprzestrzeniania się rodzaju człowiek z Afryki.
--	--	--	---

Oceny śródroczne wystawia się na podstawie zrealizowanej partii materiału.

Przedmiotowy system oceniania z biologii dla klasy II gimnazjum

Dział I – Funkcjonowanie organizmu człowieka			
Uczeń na ocenę:			
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje hierarchiczną strukturę organizmu - komórka, tkanka, narząd, układ narządów. • rozpoznaje na rysunkach tkanki budujące organizm człowieka i podaje ich nazwy. • określa rolę gruczołów znajdujących się w skórze. • wymienia elementy składowe szkieletu człowieka, • omawia budowę i funkcjonowanie stawu. • wymienia rodzaje tkanki mięśniowej budującej mięśnie w organizmie człowieka. • wymienia odcinki przewodu pokarmowego i podaje ich funkcje w trawieniu pokarmów • podaje rolę poszczególnych odcinków układu oddechowego. • podaje rolę poszczególnych odcinków układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje hierarchiczną strukturę organizmu - komórka, tkanka, narząd, układ narządów. • rozpoznaje na rysunkach tkanki budujące organizm człowieka i podaje ich nazwy. • określa rolę gruczołów znajdujących się w skórze. • wymienia elementy składowe szkieletu człowieka, • omawia budowę i funkcjonowanie stawu. • wymienia rodzaje tkanki mięśniowej budującej mięśnie w organizmie człowieka. • wymienia odcinki przewodu pokarmowego i podaje ich funkcje w trawieniu pokarmów • podaje rolę poszczególnych odcinków układu oddechowego. • podaje rolę poszczególnych odcinków układu wydalniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na modelu, planszy układy człowieka. • rozpoznaje na preparatach mikroskopowych rodzaje tkanek budujących organizm człowieka. • omawia budowę skóry. • rozpoznaje na planszy tkanki budujące układ kostny człowieka i podaje ich nazwy, • podaje charakterystyczne cechy tkanek budujących układ kostny człowieka. • wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka, • omawia różne funkcje wątroby • planuje doświadczenie wykazujące, że skład powietrza wdychanego i wydychanego jest różny. <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie dializy w podtrzymywaniu życia. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy budujące poszczególne układy organizmu człowieka. • uzasadnia związek budowy tkanki z pełnioną funkcją. • uzasadnia związek budowy skóry z pełnioną funkcją. • wyjaśnia związek budowy fizycznej i chemicznej kości z pełnioną funkcją, • dokonuje podziału kości według kształtu i wielkości, korzystając z modelu szkieletu człowieka lub planszy. • uzasadnia, że budowa mięśni jest przystosowaniem do pełnionej funkcji, • wyjaśnia istotę pracy mięśni. • wykazuje związek budowy poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego z pełnioną funkcją. • wykazuje związek budowy narządów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami, • wyjaśnia mechanizm wdechu i wydechu. • wykazuje związek budowy narządów układu wydalniczego

			<p>człowieka z pełnioną funkcją,</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia proces filtracji krwi.
Dział II – Integracja działania organizmu			
Uczeń na ocenę:			
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
<ul style="list-style-type: none"> • określa podstawowe zadania krwi, • analizuje wynik badania morfologicznego krwi na podstawie podanej normy • wskazuje na planszy serce i określa jego położenie, • przedstawia sposoby badania tętna i ciśnienia krwi. • podaje podstawowe funkcje układu krwionośnego, •wymienia rodzaje naczyń krwionośnych występujących w organizmie człowieka. • podaje podstawowe funkcje układu odpornościowego. • wyjaśnia różnice między szczepionką a surowicą. • wyjaśnia, czym jest hormon, • wskazuje na planszy położenie gruczołów wydzielania wewnętrznego człowieka. • omawia ogólną budowę układu nerwowego, • podaje przykłady odruchów bezwarunkowych i warunkowych oraz ich znaczenie dla organizmu. • określa położenie mózgowia i rdzenia kręgowego w organizmie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje funkcje poszczególnych składników krwi, • podaje skład limfy. • podaje właściwości tkanki mięśniowej budującej serce, • omawia budowę serca. • wskazuje na planszy tętnice i żyły oraz określa kierunek przepływu krwi w tych naczyniach krwionośnych. • przedstawia elementy składowe układu odpornościowego. • określa rodzaje odporności organizmu. • omawia znaczenie wybranego gruczołu dokrewnego. • wskazuje przystosowanie budowy komórki nerwowej do pełnionej funkcji. • wskazuje na schemacie lub modelu części mózgowia. • wskazuje na modelu lub planszy części oka, • podaje podstawowe funkcje wskazanych części oka. • wskazuje na modelu lub planszy części składowe ucha, • uzasadnia znaczenie ostrzegawczej roli zmysłów. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na preparatach mikroskopowych składniki morfotyczne krwi, • podaje skład krwi zdrowego człowieka, • określa rolę limfy w organizmie człowieka. • omawia fazy pracy serca. • porównuje budowę żyły i tętnicy, • określa rolę małego i dużego obiegu krwi. • określa zakres badań immunologii. • omawia typowy przebieg reakcji odpornościowej • omawia funkcje wskazanych gruczołów dokrewnych. • wyjaśnia pojęcie - autonomiczny układ nerwowy, • omawia mechanizm działania odruchu na podstawie schematu prostego łuku odruchowego. • wymienia elementy chroniące mózg i rdzeń kręgowy. • wyjaśnia powstawanie obrazu na siatkówce • przedstawia ogólną budowę oraz znaczenie narządów węchu i smaku. • określa rolę poszczególnych narządów układów rozrodczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia proces krzepnięcia krwi. • interpretuje wyniki badania tętna i ciśnienia krwi. • omawia budowę i funkcje naczyń krwionośnych, • podaje zasady krążenia krwi w małym i dużym obiegu. • wyjaśnia podstawowe pojęcia z zakresu immunologii. • wskazuje przejawy błędów w działaniu układu odpornościowego. • wyjaśnia skutki niedoczynności i nadczynności wybranych gruczołów dokrewnych. • wykazuje znaczenie obwodowego układu nerwowego w komunikowaniu się organizmu ze środowiskiem zewnętrznym. • wskazuje położenie ośrodków czuciowych i ruchowych w korze mózgowej. • przedstawia najczęściej występujące wady wzroku i wskazuje możliwości ich korekty za pomocą soczewek. • omawia przebieg fali akustycznej w uchu i powstawanie wrażeń słuchowych.

<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje oka jako narządu zmysłu. • określa funkcję ucha jako narządu słuchu i równowagi, • wymienia inne narządy zmysłów i podaje ich rolę. • określa rolę układu rozrodczego kobiety i mężczyzny. • wskazuje miejsca powstawania gamet męskich i żeńskich. • wymienia etapy rozwojowe człowieka po urodzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny. • omawia drogę, jaką przebywają plemniki podążające do komórki jajowej. • wykazuje potrzeby człowieka na każdym etapie rozwojowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia proces zapłodnienia i powstawania zygoty w drogach rodnym kobiety. • podaje charakterystykę etapów rozwojowych człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cykl miesięczny kobiety. • podaje etapy rozwoju zarodka i płodu. • wyjaśnia, na czym polega pełna dojrzałość człowieka (biologiczna, psychiczna i społeczna).
Dział III – Zasady dbałości o własny organizm			
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę, • podaje podstawowe zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci. • wymienia czynniki składające się na styl życia, • omawia podstawowe zasady zachowania zdrowia. • określa znaczenie odżywiania w życiu człowieka, • wymienia podstawowe grupy składników odżywczych zawartych w pokarmach, • wskazuje pokarmy będące źródłem poszczególnych składników odżywczych. • omawia warunki, jakie powinny być spełnione podczas przygotowywania i spożywania posiłków, • wskazuje pokarmy niekorzystnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia. • proponuje odpowiednie dla siebie formy spędzania wolnego czasu. • korzysta z tabel i wykresów będących źródłem informacji o zawartości składników odżywczych we wskazanych pokarmach, • podaje role poszczególnych składników odżywczych w organizmie. • podaje przykłady jadłospisu uwzględniającego zapotrzebowanie energetyczne ludzi w różnym wieku, wykonujących różne rodzaje pracy. • podaje główne przyczyny zgonów w Polsce. • wskazuje podstawowe zasady obowiązujące podczas kontaktu z osobą chorą na chorobę zakaźną. • podaje podstawowe zasady 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku, rodzaju wykonywanej pracy. • omawia znaczenie ruchu na świeżym powietrzu, odpowiedniego odżywiania, właściwego spędzania wolnego czasu, unikania używek, które szkodzą zdrowiu. • omawia znaczenie poszczególnych składników odżywczych w organizmie. • podaje, korzystając z tabel, wartości odżywcze różnych artykułów spożywczych. • podaje ogólną charakterystykę chorób zakaźnych, pasożytniczych, układu krążenia, chorób psychicznych i genetycznych. • omawia choroby zakaźne pod kątem czynników wywołujących chorobę. • określa, na czym polega cho- 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia twierdzenie, że przestrzeganie higieny osobistej świadczy o kulturze człowieka. • uzasadnia twierdzenie, że zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych. • omawia rolę wody w organizmie człowieka. • uzasadnia zróżnicowanie zapotrzebowania energetycznego ludzi w zależności od wieku, płci, rodzaju wykonywanej pracy. • określa przyczyny powstawania chorób nowotworowych. • wyjaśnia, w czym przejawia się chorobotwórczość wirusów i bakterii. • wykazuje, że choroby inwazyjne mają ogólnoświatowe znaczenie. <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady profilaktycznej roli służby zdrowia. • analizuje dowolnie wybrane

<p>wpływające na organizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest zdrowie, a czym jest choroba, • wymienia najważniejsze rodzaje chorób występujących w Polsce. • wskazuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu, • podaje sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym. • wymienia choroby pasożytnicze i wskazuje możliwości zapobiegania im. • wskazuje możliwości udzielania pierwszej pomocy przy złamaniach kości, krwotokach, skaleczeniach, omdleniach, oparzeniach i odmrożeniach. • wskazuje codzienne problemy osób niepełnosprawnych. • wskazuje sposoby odmawiania picia alkoholu i palenia papierosów. • wskazuje zagrożenia dla zdrowia i życia wynikające z zażywania narkotyków, • wskazuje możliwości zachowań asertywnych wobec presji otoczenia. 	<p>pozwalające uniknąć chorób pasożytniczych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wady postawy i sposoby zapobiegania im. • podaje możliwości niesienia pomocy osobom niepełnosprawnym. • wskazuje drogi prowadzące do nałogu. • proponuje sposoby rozładowania przygnębienia i apatii bez sięgania po narkotyki. 	<p>robotwórczość pasożytów.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje instytucje prowadzące kursy ratownictwa przedmedycznego. • wyjaśnia pojęcie zdrowia i choroby według definicji WHO. • omawia skutki działania alkoholu i nikotyny na organizm człowieka. • wymienia substancje szkodliwe zawarte w narkotykach. 	<p>schorzenie pod kątem holistycznego ujęcia zdrowia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej. • przedstawia istotę i sposoby powstawania uzależnienia.
--	---	---	---

Oceny śródroczne wystawia się na podstawie zrealizowanej partii materiału.

Przedmiotowy system oceniania z biologii dla klasy III gimnazjum

Uczeń na ocenę:

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
Dział I – Podstawy ekologii			
<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się zajmuje ekologia. • podaje przykłady łańcuchów pokarmowych, • podaje nazwy poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego. • wskazuje proste przykłady obiegu materii i przepływu energii. • podaje przykłady ekosystemów, • podaje przykłady sukcesji ekologicznej. • podaje przykłady populacji z najbliższego otoczenia. • wymienia nieantagonistyczne formy współżycia występujące między organizmami, • podaje przykłady symbiozy. • podaje przykłady drapieżnictwa, • wskazuje przystosowania budowy organizmów do drapieżnego trybu życia • podaje przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych. <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady konkurencji o zasoby środowiska. • podaje przykłady z najbliższego otoczenia niekorzystnego wpływu na organizm nadmiaru danego składnika środowiska. • wskazuje przystosowania organizmów do życia w danym środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje praktyczne możliwości wykorzystywania osiągnięć ekologii. • wyjaśnia, co to jest łańcuch pokarmowy, • podaje przykłady łańcuchów pokarmowych z wybranej biocenozy. • przedstawia krążenie materii na przykładzie obiegu azotu w przyrodzie. • wyjaśnia, co to jest ekosystem, • wyjaśnia, czym jest sukcesja ekologiczna. • wymienia charakterystyczne cechy populacji. • wyjaśnia, co to jest symbioza • wyjaśnia, czym jest drapieżnictwo. • wyjaśnia, czym jest pasożytnictwo. • wyjaśnia, co to jest konkurencja. • wyjaśnia, co to jest zakres tolerancji organizmu. • wyjaśnia, co to są zasoby środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zadania stojące przed ekologią. • podaje przykłady łańcuchów pokarmowych z różnych biocenoz. • wskazuje różnice między przepływem energii a krążeniem materii w ekosystemie. • wskazuje różnice między sukcesją przebiegającą na nagiej skale a sukcesją np. na porębie. • wyjaśnia, czym jest populacja. • omawia nieantagonistyczne formy współżycia występujące między organizmami. • omawia przykłady drapieżnictwa. • wskazuje przystosowania w budowie i fizjologii organizmów do pasożytniczego trybu życia. <ul style="list-style-type: none"> • omawia na wybranym przez siebie przykładzie konkurencję między organizmami. • wyjaśnia, co to jest czynnik ograniczający. • wyjaśnia, co to jest nisza ekologiczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związki między ekologią a innymi dziedzinami nauki, zwłaszcza ewolucjonizmem • wskazuje różnice między łańcuchem pokarmowym a siecią pokarmową, • uzasadnia, że ekosystem z rozbudowaną siecią pokarmową jest trwalszy od tego, w którym występują proste zależności pokarmowe. • wykazuje rolę poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego w procesach krążenia materii i przepływu energii. • omawia etapy zarastania jeziora i obszarów leśnych po pożarze. • omawia cechy populacji na dowolnie wybranym przykładzie. • wskazuje różnice między nieantagonistycznymi formami współżycia organizmów. • uzasadnia, że drapieżnictwo ma korzystny wpływ na populację ofiar. • charakteryzuje różnorodne strategie dające szansę przetrwania pasożyta. • omawia znaczenie konkurencji w rozwoju osobnika, populacji i gatunku. • proponuje proste doświadczenia

			<p>sprawdzające zakres tolerancji ekologicznej organizmu w stosunku do wybranego czynnika środowiska.</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje nisze ekologiczne wybranych roślin i zwierząt.
Dział II – Korzystanie z bogactw żywej przyrody			
<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady ekosystemów o dużej różnorodności biologicznej. • rozpoznaje i nazywa pospolite gatunki dziko rosnących roślin. • podaje zmiany zachodzące w krajobrazie pod wpływem rolnictwa, • rozpoznaje pospolite rośliny uprawiane w Polsce i podaje ich nazwy. • rozpoznaje na rysunkach pospolite gatunki dziko żyjących zwierząt i podaje ich nazwy, • wymienia nazwy zwierząt, które wymarły. • podaje przykłady zwierząt gospodarskich i określa ich znaczenie dla człowieka, • omawia podstawowe zasady zachowania się człowieka w stosunku do zwierząt. • wymienia zwierzęta towarzyszące człowiekowi na przestrzeni dziejów, • omawia podstawowe zasady dbałości o zwierzęta. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, na wybranym przykładzie, czym jest różnorodność gatunkowa. • podaje przykłady dziko rosnących roślin w najbliższym otoczeniu. • podaje cechy rolnictwa ekologicznego • określa wpływ człowieka na populacje zwierząt łownych. • wymienia przepisy prawne określające normy zachowania człowieka w stosunku do zwierząt • wskazuje motywy otaczania się człowieka zwierzętami. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnorodności biologicznej w ekosystemach naturalnych. • wskazuje możliwości wykorzystania przez człowieka dziko rosnących roślin. • wskazuje różnice między rolnictwem intensywnym a rolnictwem ekologicznym. • omawia znaczenie dziko żyjących zwierząt dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów naturalnych, np. lasu. • wskazuje główne różnice między chowem zwierząt a hodowlą. • omawia relacje: człowiek – zwierzę - przyjaciel. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie zachowania różnorodności biologicznej w przyrodzie. • omawia znaczenie dziko rosnących roślin dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów naturalnych, np. lasu. • wskazuje ważne etapy w historii rolnictwa, • omawia zagrożenia wynikające ze współczesnego rolnictwa (np. rośliny transgeniczne). • wskazuje ważne etapy w historii łowiectwa, • określa wpływ rybołówstwa na populacje ryb i ich zwierzęcych konsumentów. • podaje przykłady słynnych hodowli zwierząt w Polsce. • podaje przykłady literatury opisującej przywiązanie zwierzęcia do człowieka.
Dział III – Zagrożenia i ochrona przyrody			
<ul style="list-style-type: none"> • określa rodzaje zagrożeń litosfery, • omawia problem śmieci i ich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ zanieczyszczeń litosfery na zdrowie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zagrożenia litosfery wynikające z pozyskiwania kopalin 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zagrożenia litosfery wynikające z nawożenia gleby i

<p>składowania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sposoby wykorzystywania wód słodkich przez człowieka. • wskazuje znaczenie mórz i oceanów w gospodarce człowieka. • omawia wpływ zanieczyszczeń atmosfery na zdrowie człowieka. • wskazuje zmiany zachodzące w krajobrazie pod wpływem działalności człowieka. • podaje przykłady ekosystemów niszczonej przez człowieka. • określa znaczenie ogrodów botanicznych i zoologicznych dla ochrony ginących i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt. • wskazuje problemy związane ze składowaniem i utylizacją odpadów komunalnych. • podaje sposoby życia w zgodzie z naturą. • wskazuje sposoby zachowań chroniących środowisko w skali lokalnej. • rozpoznaje wybrane gatunki chronionych roślin i zwierząt, • wskazuje na mapie Polski położenie parków narodowych i krajobrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady korzystnej i niekorzystnej ingerencji człowieka w wody słodkie. • podaje przykłady korzystnego i niekorzystnego wpływu człowieka na morza i oceany. • wskazuje zagrożenia atmosfery powstałe w wyniku działalności człowieka. • omawia zmiany zachodzące w krajobrazie najbliższej okolicy. • wskazuje przykłady zwierząt i roślin, które niegdyś zamieszkiwały ziemię polskie. • wskazuje sposoby ochrony różnorodności biologicznej w miejscu jej występowania. • podaje możliwości pozyskiwania nowych źródeł energii. • wskazuje aktualne zagrożenia rozwoju ludzkości. • wskazuje sposoby zachowań chroniących środowisko w skali globalnej. • omawia obszary chronione występujące najbliżej miejsca zamieszkania, • wyjaśnia, dlaczego chroni się przyrodę, i wskazuje różnorodne formy jej ochrony. 	<p>przez człowieka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ zanieczyszczeń wody na zdrowie człowieka. • omawia zagrożenia mórz i oceanów wynikających z działalności człowieka. • wyjaśnia przyczyny oraz skutki efektu cieplarnianego i dziury ozonowej. • wyjaśnia, na czym polega problem wyczerpywania się zasobów przyrody nieożywionej • wyjaśnia, w jaki sposób działania człowieka, takie jak osuszanie terenów, wycinanie lasów, prowadzą do zagrożenia gatunków roślin i zwierząt. • uzasadnia konieczność ochrony różnorodności biologicznej, • uzasadnia potrzebę istnienia konwencji międzynarodowych dotyczących ochrony różnorodności biologicznej. • podaje argumenty za budową i przeciw budowie elektrowni atomowych. • omawia, czym jest globalizm i antyglobalizm. • podaje przykłady organizacji społecznych działających na rzecz ochrony środowiska i ich główne cele. • określa przyczyny ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, • podaje charakterystykę wybranych rezerwatów przyrody, parków narodowych i parków 	<p>stosowania środków ochrony roślin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zagrożenia wód słodkich wynikające z działalności człowieka. • na podstawie informacji z prasy i telewizji omawia skutki katastrof tankowców. • wskazuje wpływ wycinania wilgotnych lasów równikowych na skład atmosfery. • podaje przykłady zaburzeń układów przyrodniczych powstałych w wyniku działalności człowieka. • uzasadnia potrzebę istnienia konwencji międzynarodowych regulujących handel dzikimi gatunkami roślin i zwierząt. • wyjaśnia znaczenie banków genów dla zachowania różnorodności biologicznej. • uzasadnia potrzebę istnienia konwencji międzynarodowych dotyczących redukcji zanieczyszczeń atmosfery. • wyjaśnia, na czym polega teoria zrównoważonego rozwoju. • podaje własne propozycje rozwiązań chroniących Ziemię i jej mieszkańców. • uzasadnia konieczność tworzenia obszarów chronionych, • omawia różnice między poszczególnymi rodzajami obszarów chronionych, • wykazuje różnorodność rezerwatów przyrody i pomników przyrody.
---	--	--	--

		krajobrazowych	
Dział IV – Genetyka i przyszłość			
<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: genetyka, gen, • wie, co to jest dziedziczność. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady dziedziczności, • wie, gdzie zawarta jest informacja genetyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna ogólną budowę DNA, • wskazuje, gdzie wykorzystuje się podstawowe zasady dziedziczenia cech, • wymienia ważniejsze choroby dziedziczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega różnicę między rozmnażaniem płciowym a bezpłciowym, • wykazuje związek między DNA a dziedzicznością, • analizuje mechanizm dziedziczenia płci, • wyjaśnia praktyczne wykorzystanie inżynierii genetycznej, • określa proste zależności między przekazywaniem informacji genetycznej rodziców, wpływem środowiska a cechami potomstwa.

Oceny śródroczne wystawia się na podstawie zrealizowanej partii materiału.